

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

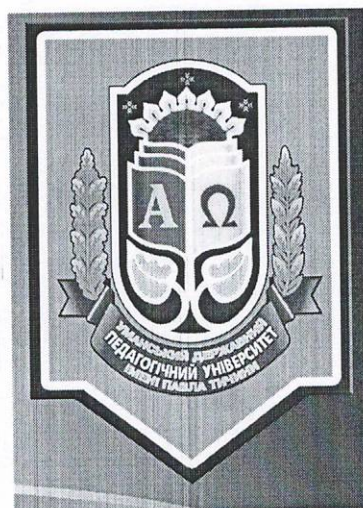
Голова приймальної комісії
проф. Безлюдний О.І.

«27»

2017 р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ В АСПІРАНТУРУ З
ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
зі спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»

Умань – 2017

ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою проведення вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» є з'ясування на рівні світоглядної позиції ступеня осмислення і усвідомлення науковцями-початківцями особливостей розвитку педагогічної освіти та педагогічної практики, сутності і значення педагогіки, засад національної освіти; володіння знаннями положень і теорій сучасної педагогіки, спеціальними знаннями у галузі організації навчального процесу у вищому навчальному закладі, практичними навиками оптимального та науково-обґрунтованого викладання дисциплін у вищій школі; сучасними педагогічними технологіями та методами науково-педагогічних досліджень; комплексна перевірка якості професійно-педагогічних знань, умінь і навичок вступників та стану їх готовності до дослідницької діяльності в галузі педагогіки.

Вступник повинен продемонструвати компетентності:

- 1) здатність розуміння ролі навчальних закладів у суспільстві; знання основних законодавчих документів у галузі освіти;
- 2) здатність володіти методами і формами організації навчально-виховного процесу, педагогічної діагностики та педагогічного проектування;
- 3) здатність визначати мету навчання і виховання з урахуванням вікового підходу;
- 4) здатність розвивати суб'єкт-суб'єктні відносини «викладач-студент» на рівні співпраці й співтворчості;
- 5) здатність аналізувати, узагальнювати та застосовувати передовий педагогічний досвід і досягнення психолого-педагогічної науки;
- 6) здатність організовувати і проводити науково-дослідну (експериментальну) роботу.

Майбутній аспірант повинен **знати**: основні теоретичні поняття педагогіки, зміст базових понять; закономірності, концепції та перспективи розвитку педагогіки як науки і навчальної дисципліни; зміст основних державних нормативних та законодавчих документів, що стосуються системи вищої освіти України; сучасні тенденції та перспективи розвитку освіти в Україні та у розвинутих країнах світу; структуру та закономірності педагогічного процесу в системі вищої освіти; термінологію, основні підходи та принципи організації навчального процесу у вищій школі; сучасні технології, методи та форми організації навчання студентів; сучасні методики викладання у вищій школі; методику організації і проведення науково-дослідної, самостійної та практичної підготовки тощо;

Майбутній аспірант повинен **вміти**: вільно оперувати педагогічними категоріями та поняттями; визначати завдання педагогічної науки відповідно до замовлення суспільства у сфері освіти; застосовувати теоретичні й емпіричні методи педагогічного дослідження; працювати з інформаційно-довідковими матеріалами про стан системи освіти України; використовувати навчально-методичні розробки для формування матеріалу лекційних, лабораторно-практичних та семінарських занять; визначати і планувати структуру та зміст

навчального заняття; проводити індивідуальні науково-дослідні роботи теоретичного та практичного характеру; активізувати самостійну роботу та наукову творчість; керувати процесом особистісного розвитку тощо.

Представлена програма за змістом і структурою відповідає змісту педагогічної підготовки випускників вищих навчальних закладів і забезпечує безперервність педагогічної освіти.

Програма вступного екзамену складається з таких змістових модулів:

1. Загальні основи педагогіки
2. Теорія освіти і навчання
3. Педагогіка вищої школи

Структура побудови білета:

1-3 питання з переліку, поданого нижче.

РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ

Педагогіка в системі наук про людину.

Поняття про народну педагогіку, етнопедагогіку та педагогіку як академічну науку. Етапи розвитку педагогіки. Предмет та основні завдання педагогіки.

Основні категорії педагогіки: виховання, навчання, освіта та розвиток, їх взаємозв'язок.

Система педагогічних наук, зв'язок педагогіки з іншими науками. Педагогіка як наука і мистецтво виховання.

Методологія педагогічних досліджень. Етапи здійснення педагогічного дослідження.

Методи науково-педагогічних досліджень: спостереження, педагогічний експеримент, бесіди, вивчення перспективного досвіду; вивчення документації та учнівських праць, опитування, методи моделювання педагогічних явищ, методи кількісного та якісного аналізу результатів дослідження.

Розвиток, соціалізація і виховання особистості.

Поняття про особистість, індивідуальність, індивід. Змістова характеристика понять: розвиток, соціалізація, виховання і формування. Сфери розвитку особистості. Психічний, фізичний, соціальний і духовний розвиток.

Основні об'єктивні і суб'єктивні фактори формування особистості, їх особливості і взаємозв'язок. Виховання – визначальний чинник формування особистості.

Роль діяльності і спілкування у розвитку особистості. Взаємообумовленість процесів виховання і розвитку, активна позиція особистості та її роль у процесі розвитку і виховання.

Дитина як об'єкт і суб'єкт виховання. Вікові періоди розвитку особистості. Теорії розвитку особистості.

Особливості педагогічної професії та формування особистості вчителя.

Суспільна зумовленість виникнення і становлення педагогічної професії. Особливості педагогічної діяльності. Вимоги до особистості педагога.

Система педагогічної діяльності: викладання, виховання, класне керівництво, професійне самовдосконалення, організаторська, методична, позаурочна, науково-дослідна.

Сутність педагогічної майстерності. Поняття про педагогічну компетентність, педагогічну культуру.

Педагогічне спілкування. Педагогічна етика та педагогічний такт.

РОЗДІЛ 2 ТЕОРІЯ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ

Предмет і основні категорії дидактики. Процес навчання, його структура.

Виникнення і розвиток дидактики як теоретичного компоненту педагогіки, що вивчає проблему навчання та освіти. Загальна теорія навчання і методики окремих предметів з основ наук, їх взаємозв'язок.

Основні категорії дидактики: процес навчання, принципи навчання, зміст освіти, методи навчання, організаційні форми навчання.

Навчання як вид пізнавальної діяльності учнів, його основні ознаки.

Двосторонній характер процесу навчання: єдність викладання та учіння. Структура процесу навчання.

Основні функції навчання (освітня, розвиваюча, виховуюча) та їх взаємозв'язок. Суперечності та рушійні сили процесу навчання.

Основні етапи оволодіння знаннями: сприймання, усвідомлення, осмислення, запам'ятовування та застосування знань і умінь у практичній діяльності.

Роль стимулів та мотивів у навчанні школярів. Характеристика стимулів і мотивів навчання.

Різні типи навчання.

Особливості пояснювально-ілюстративного (інформаційного) типу навчання.

Проблемно-пошуковий, дослідницький підхід до навчання. Поняття про проблему, проблемну ситуацію в навчанні. Рівні проблемності у навчанні. Організація проблемно-пошукової діяльності, включення елементів дослідництва в навчальний процес.

Основи програмованого навчання. Концепція програмованого навчання. Машинне і безмашинне програмування. Способи програмування: лінійне, розгалужене, змішане. Перспективи розвитку і застосування програмованого навчання.

Сутність модульно-розвиваючого навчання, способи його реалізації в сучасній школі.

Закономірності і принципи навчання.

Поняття про закономірності навчання, основні закономірності процесу навчання та їх характеристика.

Визначення принципів навчання як вихідних положень, що визначають характер пізнавальної діяльності учнів і технології діяльності учителя.

Традиційні принципи навчання: зв'язку з життям, послідовності і систематичності, виховуючий характер навчання, науковість, систематичність, наочність, міцність знань, умінь і навичок, доступність, активність у навчанні, індивідуалізація навчання тощо.

РОЗДІЛ 3 ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Загальні основи педагогіки вищої школи.

Місце педагогіки вищої школи в системі педагогічних наук. Зв'язок педагогіки вищої школи з іншими науками.

Методологічні аспекти педагогіки вищої школи. Методологія педагогіки вищої школи у світлі сучасної парадигми науки.

Поняття про цілісний педагогічний процес. Характеристика компонентів цілісного педагогічного процесу у вищій школі. Закономірності педагогічного процесу у вищій школі. Категорії педагогіки вищої школи. Методи педагогіки вищої школи.

Мета, завдання та зміст вищої освіти в Україні. Система освіти в Україні, її структура. Принципи діяльності освітніх закладів.

Стан і тенденції розвитку вищої освіти України початку третього тисячоліття. Пріоритетні напрями реформування та модернізації вищої освіти в Україні в контексті інтеграції до європейського освітнього простору.

Сутність процесу навчання у вищій школі. Зміст освіти у вищій школі. Методи і засоби навчання у ВНЗ

Дидактика як галузь педагогіки вищої школи. Предмет і об'єкт дидактики вищої школи. Організація навчально-виховного процесу. Закони та закономірності навчання.

Зміст освіти. Нормативні документи, що визначають зміст вищої освіти. Навчальний план, навчальна програма і підручник вищої школи. Сутність і структура процесу навчання у ВНЗ.

Принципи, методи та засоби навчання у вищому навчальному закладі. Дидактичні вимоги до вибору методів навчання у вищому навчальному закладі. Структура процесу оволодіння знаннями, уміннями й навичками, формування компетентності.

Форми організації навчання у вищій школі. Система діагностики знань і умінь студентів у ВНЗ

Лекції та методика їх проведення. Психолого-педагогічні вимоги до проведення лекції у вищій школі.

Семінарські та практичні заняття у вищих навчальних закладах.

Комплексні форми організації навчання. Дидактичні основи індивідуальних занять.

Педагогічна і виробнича практика студентів. Самостійна робота, вимоги до її організації.

Дистанційне навчання в системі освіти: соціально-економічна потреба, сутність, умови ефективності.

Форми, види і методи організації науково-дослідницької роботи студентів.

Система діагностики знань і умінь студентів у вищому навчальному закладі. Значення та функції оцінювання навчальних досягнень студентів. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів.

Основи управління у вищій школі. Специфіка професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи

Педагогічний менеджмент як сучасна теорія управління освітою. Система управління вищим навчальним закладом.

Основні поняття теорії педагогічного менеджменту. Загальна характеристика принципів і функцій педагогічного менеджменту. Особливості діяльності викладача ВНЗ.

Професійно-педагогічне спілкування й типологія особистості викладача вищої школи. Педагогічна культура та педагогічна майстерність викладача вищої школи.

Педагогічна техніка викладача вищої школи. Профілактика синдрому професійного вигорання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Відповідь на питання оцінюється за прийнятою бальною системою з виставлянням бала від 106 до 200:

Високий рівень	
195,2 – 200,0	абітурієнт ґрунтовно, повно та послідовно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу педагогічних явищ, наводить приклади педагогічних досліджень та з власного педагогічного досвіду.
190,5- 194,3	абітурієнт ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити

	теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу педагогічних явищ, наводить приклади педагогічних досліджень та з власного педагогічного досвіду.
181,0 - 189,5	абітурієнт ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу педагогічних явищ, наводить приклади педагогічних досліджень.
Достатній рівень	
171,5 – 180,0	абітурієнт виявляє достатні знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Абітурієнт уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки, виявляє частково евристичний інтерес.
162,0 - 170,5	абітурієнт виявляє достатні знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Абітурієнт уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки.
152,5 – 161,1	абітурієнт виявляє достатні знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Абітурієнт уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал.
Середній рівень	

143,0 – 151,6	абітурієнт виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні. Абітурієнт частково розкриває питання при допомозі викладача.
133,5 – 142,1	абітурієнт виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні.
124,0 – 132,6	абітурієнт виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає значні помилки в мовленнєвому оформленні.
Низький рівень	
118,0 – 123,4	абітурієнт виявляє поверхові знання навчальної програми; не вміє виділити теоретичний і фактичний матеріал; непослідовно і невпевнено відповідає на запитання; допускає порушення норми літературної мови.
112,0 – 117,4	абітурієнт виявляє поверхові знання навчальної програми; не вміє виділити теоретичний і фактичний матеріал; непослідовно і невпевнено відповідає на запитання; допускає грубі порушення норми літературної мови.
106,0 – 111,4	абітурієнт виявляє поверхові знання навчальної програми; не вміє виділити теоретичний і фактичний матеріал; неправильно відповідає на запитання; допускає грубі порушення норми літературної мови.

Кожен білет складається з трьох питань, відповіді на які надаються окремо. Оцінка знань визначається на основі округленого середнього арифметичного бала, отриманого здобувачем за відповіді на кожне питання екзаменаційного білету.

Оцінюючи рівень знань здобувача із теорії та методики професійної освіти враховують:

– системність знань;

- необхідний обсяг і зміст понятійного апарату;
- засвоєння й усвідомлення провідних педагогічних ідей;
- цілісність осягнення знань методики навчання;
- якість і правильність знань;
- особистісну переконаність в істинності тих чи інших науково-педагогічних положень;
- уміння аргументовано обґрунтовувати власну педагогічну позицію й відстоювати її.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Активні та інтерактивні методи навчання / Укладач О. С. Кравчина. – К.: ЦППО АПН України, 2003. – 32 с.
2. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти на рубежі століть // Вища освіта України. – 2001. – № 1. – С. 11 – 17.
3. Барбашова І. А. Загальні основи педагогіки: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / І. А. Барбашова. – Бердянськ: Видавництво Ткачук О. В., 2009. – 197 с.
4. Барбашова І. А. Дидактика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / І. А. Барбашова. – Бердянськ: Видавництво Ткачук О. В., 2009. – 232 с.
5. Баханов К. О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі : [монографія] / К. О. Баханов. – Запоріжжя: Просвіта, 2004. – 328 с.
6. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии: [монографія] / В. П. Беспалько. – М.: Педагогика. – 1989. – 192 с.
7. Бех І. Д. Принципи сучасної освіти / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. – 2005. – № 4. – С. 5 – 27.
8. Бондар В. І. Дидактика: підруч. [для студ. вищ. пед. навч. закл.] / В. І. Бондар. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
9. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: Навч. посіб. – 3-е вид., доопрац. і доп. / О. Вишневський – К.: Знання, 2008. – 566 с.
10. Вища освіта України: Стан та тенденції: Матер. до підсумкової колегії МОН України / За 14 ред. В.Г. Кременя. – К., 2000.
11. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Наталія Павлівна Волкова. – [3-ге вид., стер.]. – К.: Академвидав, 2009. – 616 с.
12. Гессен С. Основы педагогики: Введение в прикладную философию: Учеб. пособие для вузов / С. Гессен. – М.: Школа-Пресс, 1995. – 448 с.
13. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Вид. друге, доповнене і виправлене. – Рівне: Волинські обереги, 2011. – 552 с.
14. Грохульська Дж. Карл Роджерс – концепція освіти / Дж. Грохульська // Шлях освіти. – 1997. – № 2. – С. 24–27.
15. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.

16. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головн. ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
17. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в європейський простір вищої освіти. – К.: ІВЦ "Видавництво "Політехніка", 2003.
18. Зайченко І. В. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / І. В. Зайченко. – Чернігів, 2003. – 528 с.
19. Закон України "Про вищу освіту" // Голос України. – 2014. – 6 серпня. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-vii>
20. Закон України "Про освіту" (зі змінами 2008 року). – Режим доступу: www.osvita.org.ua/xcore/core_session.lib.php on line 64
21. Кіт Г. Українська народна педагогіка. Курс лекцій: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Г. Кіт, Г. Тарасенко. – Вінниця: Едельвейс і К, 2008. – 302 с.
22. Кондрашова Л. В. Педагогіка в запитаннях і відповідях: навч. посіб. / Л. В. Кондрашова, О. А. Пермяков, Н. І. Зеленкова, Г. Ю. Лаврешишина. – К.: Знання, 2006. – 250 с.
23. Корсакова О.К. Методи навчання, що формують в учнів досвід перетворювальної діяльності / О. К. Корсакова; Інститут педагогіки АПН України. – К.: ФАДА, ЛТД, 2001. – 28 с.
24. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2005. – 447 с.
25. Кузьминський А. І. Педагогіка [Текст]: Підручник / А. І. Кузьминський, В. Л. Омеляненко – К.: Знання, 2007. – 447 с.
26. Мазоха Д. С. Педагогіка: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Д. С. Мазоха, Н. І. Опанасенко. – К.: Центр учбової літератури, 2005. – 232 с.
27. Максимюк С. П. Педагогіка: навч. посіб. / С. П. Максимюк. – К.: Кондор, 2009. – 670 с.
28. Максимюк С. П. Педагогіка: Навчальний посібник / С. П. Максимюк. – К.: Кондор, 2009. – 670 с.
29. Малафіїк І. В. Дидактика : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / І. В. Малафіїк. – К.: Кондор, 2009. – 398 с.
30. Мартиненко С. М. Загальна педагогіка: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / С. М. Мартиненко, Л. Л. Хоружа. – К.: МАУП, 2002. – 176 с.
31. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки: проект // Вища школа. – 2013. – № 2. – 86 с.
32. Огнев'юк В.О., Фурман А.В. Принцип модульності в історії освіти. – Ч. І. УПКККО Міністерства освіти України. – К., 1996.
33. Омеляненко В. Л. Педагогічна мудрість віків: навч. посіб. / В. Л. Омеляненко, А. І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2009. – 411 с.
34. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.

35. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; За заг. ред. О. М. Пехоти. – К.: А. С. К., 2001. – 256 с.
36. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні / В.М. Галузинський, М.Б. Євтух. – К.: ІНТЛ, 1995.
37. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. /З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А.В. Семенова та ін.; За ред. З.Н. Курлянд. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005.
38. Педагогіка: навчальний посібник / В. М. Галузьяк, М. І. Сметанський, В. І. Шахов. – 2-е вид., вип. і доп. – Вінниця : «Книга-Вега», 2003. – 416 с.
39. Прокопенко І. Ф. Педагогічні технології: навч. посіб. / І. Ф. Прокопенко, В. І. Євдокимов. – Х.: Колегіум, 2005. – 224 с.
40. Указ Президента України № 344/2013 "Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року". – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>
41. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. [2-е видання, доповнене] – К. : «Академвидав», 2014. – 456 с.
42. Чайка В. Основи дидактики: Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: навч. посіб. [для студ. вищ. пед. навч. закл.] / В. Чайка. – Тернопіль : Астон, 2002. – 244 с.
43. Щербань П. М. Прикладна педагогіка / П. М. Щербань. – К., 2002. – 172 с.
44. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

Інформаційні ресурси

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.
2. <http://www.library.edu-ua.net/id/485/> – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України.
3. <http://vognutyi.ru/lib/> – колекція електронних книг.
4. <http://www.mon.gov.ua/> – Міністерство освіти, науки, молоді та спорту України – офіційний сайт.
5. <http://enc-dic.com/biography> – бібліографічний словник.
6. <http://enc-dic.com/pedagogics> – педагогічний словник.
7. <http://uk.wikipedia.org/wiki> – Вікіпедія, вільна енциклопедія.
8. www.klex.ru/books/age_psychology/diary.rar – електронна бібліотека праць класиків педагогіки.

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри професійної освіти та технологій за профілями (протокол № 11 від «19» квітня 2017 р.).

Голова предметної комісії

д.пед.н., проф.

А. Г. Грітченко